

ECT i behandling av alvorlig depresjon hos eldre pasienter

Psyk-IT 10. oktober 2017

Aldring og Helse

Tor Magne Bjølseth
Seksjonsoverlege PhD
Alderspsykiatrisk Avd. Tåsen

Diakonhjemmet
Sykehus

Disposisjon

- Når er ECT indisert
- Hukommelsesbivirkninger
- Mulig virkningsmekanisme
- ECT er en frivillig behandling

Når er ECT indisert?

- ECT foreslås ved moderat til alvorlig depresjon når samtalebehandling og medikamenter ikke virker
- ECT foreslås som førstevalg der overhengende fare for liv og helse gjør det nødvendig med rask effekt
- ECT kan også tilbys som førstevalg ved psykotisk depresjon eller til pasienter som tidligere har hatt nytte av behandlingen

Nasjonalt faglig retningslinje om bruk av ECT, fra juni 2017

Helsedirektoratet

ECT for eldre og deprimerte pasienter

- ECT gis langt oftere til eldre enn yngre pasienter fordi eldre tåler medikamenter dårligere, og fordi de er mer sårbare for vekttap, dehydrering og inaktivitet, slik at behandlingen må virke raskt Rapoport et al., 2006; Tharyan, 2007
- Bedre effekt av ECT hos eldre pasienter? O'Connor et al., 2001; Tew et al., 1999
- Sannsynligvis ja Rhebergen et al., 2015

Andelen som tilfriskner etter ECT

- I kontrollerte studier med høyt selekterte pasienter ble 70-90 % friske på kort sikt O'Connor et al., 2001; Tew et al., 1999
- I ECT-studien ved Diakonhjemmet Sykehus ble 45-63 % friske på kort sikt avhengig av hvordan tilfriskning ble definert Bjølseth et al., 2014
- Våre funn samsvarer med tilsvarende studie på eldre mens 30-47 % av middelaldrende ble friske Oedega et al., 2011 versus Prudic et al., 2004
- Realistisk estimat: 50-60 %

ECT tidlig i forløpet av alvorlig depresjon

- Sannsynligvis bedre effekt av ECT enn AD

Meta-analyser av RCT: effekt av ECT versus medikamentell behandling

Studie	N	n	% respons	Effektstørrelse	Oddsratio	Relevans
Janicak et al., 1985	10	748	86 vs 55			ECT > AD
Kho et al., 2003	10	310		0.7 (0.2-1.2)		ECT > AD
UK ECT Review Group, 2003	18	1144		0.8 (0.3-1.3)		ECT > AD
Pagnin et al., 2004	13	892			3.7 (2.6-5.3)	ECT > AD

ECT tidlig i forløpet av alvorlig depresjon

- ECT virker dårligere når tida går Bjølseth et al., 2014; Kho et al., 2005; Prudic et al., 1996
- ECT beskytter mot hjerte/kar sykdom i større grad enn medikamentell behandling Philibert et al., 1995; Manly et al., 2000
- Tidlig ECT beskytter mot tilbakefall Prudic et al., 2013; Sackeim et al., 2001

ECT skader hukommelsen?

Foto: Tasoskessaris, Wikimedia Commons

Kognitive bivirkninger av ECT

- ECT-studien ved DS Dybedal et al., 2015
 - 19 % opplevde svekket hukommelse under ECT
 - 40 % hadde i dagene etter siste ECT redusert evne til å huske det de nylig hadde lært
 - 11 % hadde i dagene etterpå redusert hukommelse for offentlige begivenheter siste 5 år
 - Etter 3 måneder hadde bivirkningene gått tilbake
- Bivirkninger er begrensete og forbigående Kumar et al., 2016

Kognitive bivirkninger av ECT

- ECT ved demens: Like god antidepressiv effekt, men kunnskapen om kognitive bivirkninger er svært mangelfull Oudmann, 2016
- Oppsummering: Kognitive bivirkninger må veies opp mot at ECT virker bedre enn antidepressiva

Hvorfor virker ECT?

Virkningsmekanisme?

- Endring i blodgjennomstrømning

- ↑ nervevekstfaktorer

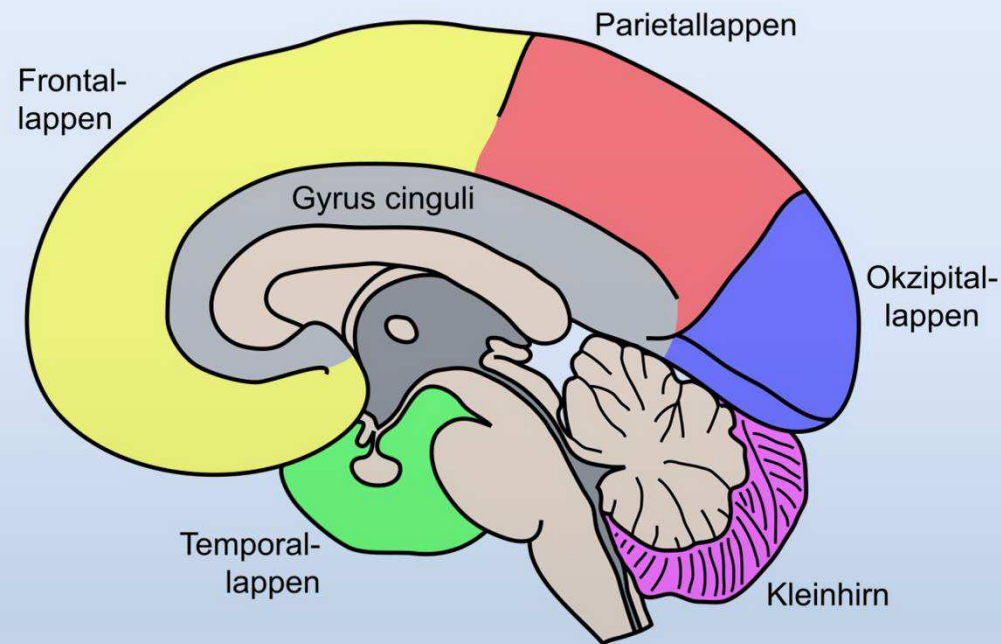
- ↑ nevrogenese

- ↑ signaloverføringskapasitet

- Ikke mulig å knytte dette til tilfriskning Merkl et al., 2009; Michael, 2009; Scott, 2011

Virkningsmekanisme?

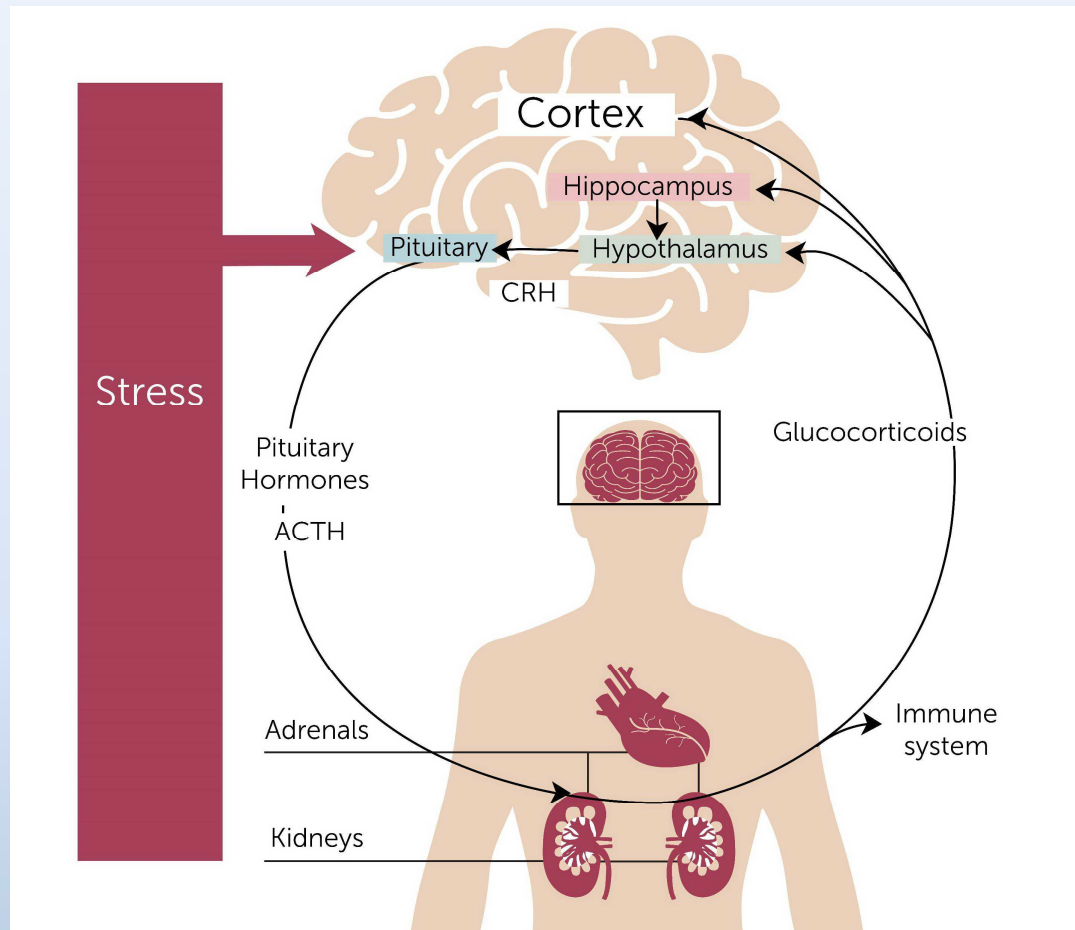
- Forholdet mellom stimulerende og hemmende signalstoffer endres Casaratto et al., 2013

Illustrasjon; NEUROtiker, Wikimedia Commons

Virkningsmekanisme?

- Hyperaktiv stresshormonakse normaliseres Kunugi et al., 2006

Illustrasjon: Linn Lundsvoll,
Nasjonal kompetansetjeneste for
aldring og helse

Reverserer skade av hippocampus Nordanskog et al., 2010

Virkningsmekanisme?

- Kan det være at ECT stimulerer hjernens evne til selvreparasjon? Michael, 2009

ECT er frivillig

- ECT er en frivillig behandling som ikke kan hjemles i Psykisk Helsevern Loven
- Nødrett uten samtykke kun aktuelt når pasient vil dø av mangelfull ernæring innen få dager

Konklusjon

- Tester viser at svekket hukommelse er forbigående
- ECT mer effektiv enn medisiner ved alvorlig depresjon
- For eldre tolereres ECT bedre enn antidepressive medisiner
- ECT bør tilbys tidligere i sykdomsforløpet
- ECT bør kombineres med sosial stimulering og samtalebehandling